

Kiek ins nao bove

Jef Bartelet, VMG 17-10-2012

Moriaantje zo zwart als roet

Voor WOII had de gewone doorsnee Nederlander nog nooit een 'zwartje' (toen in de terminologie van de missionering) in het echt gezien. Er natuurlijk wel verhalen over gehoord en ijverig zilverpapier voor gespaard, maar verder bleef deze bevolkingsgroep (ras) met een waas van onbekendheid en vooroordelen omgeven. Nog verder terug werd trouwens iedereen met een zwarte of bruine huid op een hoop gegooid als moriaan of Saraceen. Over het verschil tussen negers en arabieren werd dus ook niet moeilijk gedaan.

Iemand met zo'n donker voorkomen werd al gauw geassocieerd met verre streken en daarom vinden we de moriaan vaak genoeg als uithangteken op huizen waar kruiden, specerijen en tabak werden verkocht. Drie moriaan-gevelstenen mag je voor Maastricht al heel opvallend noemen. Of ze ook iets te maken hebben gehad met 'koloniale waren' is echter niet bekend.

De oudste vermelding op steen van een moriaanhuys is terug te vinden op de gedenksteen uit 1516 van bastion Haet en Nijd. Daarop is sprake van ene 'meister Herman in de Zarazien' en dat was Herman van Lutteroer, die in de Saraceen ofwel de Moriaan 'op die Moent' (Muntstraat) woonde. Hij was onder andere peymeester van de stad en in die functie verantwoordelijk voor het bijeenbrengen van de benodigde gelden voor de aanleg van dit nieuwe rondeel in de walmuur.

*HAET ENDE NIJD BEN ICK GHENANT
MYNEN VIANDEN BEN ICK ONBECANT
ENDE VOLMACKT ALS ME MACH SIEN
BI MEISTER HERMAN I D **ZARAZIEN**
DOE MEN SCREEF VOERWAER
DUYSENT VYFHONDERD EN SESTIEN JAER*

Hoewel de eerste regel op de steen zegt dat het rondeel 'Haet ende Nijd' werd genoemd, was dit gegeven blijkbaar niet alleen bij de vijanden onbekend. In 1528 werd het als 'het nuwe bolwerck' aangeduid, terwijl in 1771 sprake was van 'de polvertoren' (kruittoren). Een officiële naam had het als onderdeel van de walmuur dus blijkbaar niet. Het is de volksmond die uiteindelijk verantwoordelijk is geweest voor de huidige naamgeving, zoals dat ook bij poort Waerachtig en de Vief Köp is gebeurd. Haet en Nijd was in de 16e en 17e eeuw een veel gebruikte versterkende beeldspraak, die ook elders in Nederland op meerdere stenen als moraalboodschap gebruikt werd.

